

Latin Amerika İçin Birkaç Not

Derleyen: Jülide ERGÜDER

EL SALVADOR'DA YENİ OLAYLAR...

Orta Amerika'da olaylar geliyor... Nikaragua acil çözüm bekleyen kendi iç sorunları ile uğraşırken, El Salvador'da hergün yeni bir olay patlak veriyor. Ajanslar, tedhiş örgütlerinin eylemlerine son verdiği haberini geçerken, bir emekli albay solcular tarafından öldürüldü,¹ bazı otobüsler yakıldı ve elektrik şebekesine atılan bir bomba yüzünden San Salvador bir süre elektriksiz kaldı. 25 Ekim 1979 günü, Devrimci Halk Bloku'na bağlı militanlar Ekonomi ve Çalışma bakanlıklarını işgal ettiler,² iki bakan da dahil olmak üzere yaklaşık 200 kişiyi rehin aldılar.

Yeni darbe hükümeti bu işgal ve rehin olayına sert tepki göstermedi: BPR (Devrimci Halk Bloku) temsilcileri ile görüşmeye hazır olduğunu gösterdi. İşgâciler şu koşulları öne sürdüler: 1. Tarım emekçilerinin yanısıra kamu ve özel sektörde çalışan memur ve işçilerin ücretlerine %100 zam yapılması, 2. Yazlık tatil süresinin, tüm çalışanlar için, 30 gün olarak düzenlenmesi, 3. Kiraların düşürülmesi, 4. Ulusal polis örgütü, ulusal muhafız kuruluşu ve mali şube örgütünün dağıtılması, 5. Tüm siyasal suçluların salıverilmesi.

Aynı gün 1972 başkanlık seçimlerini kazanan, ancak seçimlerde hile yaptığı gerekçesiyle sürgüne gönderilen Napoleon Duarte San Salvador'da dönmüştü. Venezuela'dan dönen bu Hristiyan Demokrat politikacıyı başkentte yaklaşık 100 bin kişi karşıladı. Karşılama törenindeki coşkun tezahüratın ardından, San Salvador'da, Duarte'nin ilımlı taraftarları ile aşırı solcular arasında çatışma çıktı.³

Hükümet yetkilileri ile BPR temsilcileri arasındaki görüşmeler sürerken, bir başka gruba üye solcular 5 radyo binasını ele geçirdiler.⁴ İki gün sonra, so'cu gerillalar, eski başkan Romero'nun muhaliflerinin kaçırılarak hapsedilmelerinden sorumlu tuttukları, Ulusal Muhafızlar'ın şefini vurdular. San Salvador'da sağda solda bombalar patlıyordu. Bu arada, iki bakanlık binasını ellerinde tutan militanlar, sağlık nedenleriyle, çok sayıda rehineyi salıveriyorlardı. Solcu militanlarla polisler arasında sık sık çatışmalar çıkıyordu; 3 Kasım'da, son bir hafta içinde, polis'e çıkan çatışmalarda ölen gençlerin sayısı 49'u bulmuştu.⁵

13 günlük rehin ve işgal olayı ise, San Salvador'daki Nikaragua büyükelçiliğinde varılan anlaşma ile sona erdi.⁶ Bu anlaşmaya göre hükümet, gıda maddelerinin ve otobüs ücretlerinin düşürülmesini, asgari ücretin %100 arttırılmasını, Romero döneminde ortadan yok olan 550 siyasal tutuklunun akıbetlerinin araştırılmasını, 5 büyük fabrikadaki iş uyuşmazlıklarının çözülmesi için sendikalarla görüşmeyi kabul etti.⁷ Yeni darbe hükümetinin böylesine ilımlı bir tutum benimsemesinin ardında, muhtemelen, ülkede Nikaragua benzeri bir gerilim ortamı yaratılmasını önleme kaygısı yatıyor. Çeşitli siyasal gözlemciler, ABD'nin darbeyi desteklediğini, çünkü Nikaragua devriminden teşetlenen Carter yönetiminin bu kez elini çabuk tut-

rak El Salvador'da bir an önce ilımlı bir demokratik düzenin kurulması için çaba harcadığını öne sürüyorlar.⁸

BOLİVYA'DA DARBE...

Bolivya'ya gelince... Bu ülke Orta Amerika'da değil ama içten içe kaynayan Latin dünyasının hayli huzursuz bir ögesi. Son 154 yılda 200 askerî darbeye sahne olduğu kaydedilen⁹ bu ülkede, 1969 yılında General Padilla yine darbeye işbaşına gelmişti. Bu sağcı cuntanın 10 yıllık yönetiminden sonra, bu yıl içinde yapılan seçimlerde, hiçbir aday çoğunluğu sağlayamamış, bunun üzerine, anayasa uyarınca, Senato Başkanı Walter Guevara Arze devlet başkanı seçilmişti. Ancak, bu sivil başkan uzun süre işbaşında kalamadı; Kasım ayı başında Albay Alberto Natusch Buch'un darbeyle devrildi. Walter Guevara kaçtı, gizlendi ve hükümetini kurarak ülke yönetimine ilişkin kararname yayınlamaya başladı. Bu kararnamelerde, örneğin, Bolivya İşçi Federasyonu'nun başlattığı grev yasal sayılıyordu. Grev ülke çapında uygulandı; günlük yaşam altüst oldu, yiyecek fiyatları birdenbire arttı ve yiyecek sıkıntısı başgösterdi. Bolivya'nın temel ihracat ürünü olan kolay üretimi tehlikeye girdi, vb.¹⁰

Albay Natusch'u toplumun hiçbir kesimi desteklemedi. ABD Bolivya'ya yaptığı askerî ve ekonomik yardım askıya alırken,¹¹ Bolivya ordusunun ikiye bölünmüşü, bir kesiminin de albaya karşı çıktığı haberleri yayıldı.¹² Bütün bu gelişmelere rağmen, istifa edileceği yolundaki haberleri yalanlayan¹³ Natusch'un, yalnızca seçim'e gelecek bir parlamento kurulmasını kabul ettiği haberi sızdı.¹⁴ Guevara'ya bağlı yüksek rütbeli subayların bir darbe hazırladığı haberleri ise yoğunluk kazanıyor.

La Paz ve öteki önemli kentlerde, hemen hergün Albay Natusch aleyhinde gösteriler düzenleniyor. Desteksiz kaldıkça sert önlemlere yönelen albay, askerî birliklerin haka ateş açması için emir verdi; havadan makineli tüfeklerle taranan göstericilerden en az 350 kişi öldü,¹⁵ sendika liderleriyle yüksek rütbeli subaylar arasında kitle halinde tutuklamalar başladı. Ayrıca, Natusch'un adamları UPI ve AFP'nin buralarını işgal ettiği için, Bolivya'dan sağlıklı haber alabilmek hayli güçleşti.

ABD yönetimi Orta Amerika'daki son gelişmeler karşısında Karaipler'deki gücünü arttırabilme gerekçesi olsun diye, Küba ile yapay bunalımlar yaratır, Küba'daki muharip olmayan Sovyet askerî gücüne karşı bir gövde gösterisi olarak Quantanamo üssüne şatafatlı çıkartmalar düzenlerken, Bolivya'daki son darbeden pek hoşnut kalmamıştır, herhalde. Fidel Castro, ABD'nin gövde gösterilerinin rahat uykularını hiç de bozmadığını söylüyor, ama, bölgede ipin ucunu hepten kaçırma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan Carter ve çevresindekilerin uykuları nasıldır, pek bilemeyeceğiz. Aşağıda çevirisini sunduğumuz makale, Orta Ame-

rika sorunları ile yıllardır haşır neşir olmuş bir Amerikalı bi'im adamı olan Richard Millet'in,¹⁶ son gelişmeleri kendi ülke çıkarları açısından nasıl değerlendirdiğini, ne gibi önlemler düşündüğünü yansıtmaması açısından hayli ilginç.

"ORTA AMERİKA'DA KAZAN KAYNIYOR!"

Los Angeles — ABD'de pekçok kişi, Orta Amerika ülkelerini fazla uyuşuk bu'ur ve hepsine birden «muz cumhuriyetleri» deyip işin içinden çıkıverir. Kosta Rika dışında bu devletlerin çoğu, yıllar boyu, ülkelerinin refahını kendi kişisel çıkar ve kârlarıyla bir sayan ve sağda solda ABD'nin dış politikasını destekleyen nutuklar atarak kendilerini sağlama alabilen, kuvvetli adamlar tarafından yönetilmişlerdir.

Fakat, Carter yönetimi şimdi bir ikileme karşı karşıya bulunuyor Orta Amerika halkı, uzun süren ulusal karabasanından ihtilâçlarla uyanmaya başlıyor. Geçenlerde, dışişleri bakan yardımcısı Viron P. Vaky, Temsilci Meclisi'nin Amerika İşlerine bakan alt-komite öünde, bazı itiraflarda ve uyarılarda bulunurken şunları söylüyordu:

«Kurulu düzenin korunması değişmeyi engellemeyecek yalnızca onu daha köklü kılacaktır. İstikrar ne bir bütün halinde tutulabilir, ne de baskı, zorlu ve kökten bir değişimin tohumları etrafa saçılmaksızın belirsiz bir süre için korunabilir. Bu ülke halklarının malında eşitlik ve barışçı, yapıcı bir değişim, insan haklarında eşitlik ve saygıyı kurmaya çabalayan demokratik unsurlardan yana çıkmazsak, bu başarısızlık bizi tarih önünde suçlu gösterecektir.»

Somut Politika

Bütün bu sövlenenler doğru olmakla birlikte, asıl sorun, bu amaçları somut bir politikaya dönüştürmekte yatıyor.

Jimmy Carter başkanlık görevini devraldığında, Orta Amerika işleri kesinlikle en önemli sorunlar arasında yer almıyordu. 1954 yılından, yani CIA'nın yürüttüğü, Guatemala'daki Jacobo Arben Guzman hükümetini düşüren darbeye bu yana, bu bölge genellikle ABD tarafından ihmal edilmişti. Amerikan yönetiminin asıl istediği bölgede istikrarın korunması, yani ABD başka yerlerdeki daha ağırlıklı olaylarla ilgilendirken buralarda bozguncu hareketlere fırsat verilmemesiydi. Bu arada yönetimi ellerinde tutan diktatörler de bu politikayı kolaylaştırmaktan hayli mutluydular.

Gelin görün ki, geçen sonbaharda Nikaragua bu durumu hepten değiştiriverdi. 43 yıllık Somoza hanedanının yıkılışıyla bütün Orta Amerika'da yer yerinden oynadı; daha az bir ölçüde de, Carter yönetiminin kendisi sarsıldı. Küba'nın bö'gedeki nüfuzunun giderik arttığı korkusu, El Salvador'da ve belki de Guatemala'da benzer iç mücadelelerin patlak verebileceği kaygısıyla birleşince, bu uzun süredir ihmal edilmiş bölgeye karşı aşırı bir ilgi uyandı.

Gelişmekte olan politikanın Orta Amerika halklarıyla yeni fikirleri kabule hazır, daha elverişli bir ortam yaratacağını gösteren bazı işaretler var. Bu işaretlerin, Nikaragua devrimine karşı tutumu belirleme

çabaları için geçerli olduğu kesinlikle söylenebilir. Kongre üyeleri M. Murphy (New York) ve George Hanson (Idaho) gibi inatçı Somoza taraftarlarına rağmen, yönetim yeri Nikaragua hükümetine düşman herhangi bir politikayı gözönüne almayı reddetmiştir.

Nicaragua'nın savaş nedeniyle darmadağın olan ekonomisini yeniden kurması yolunda, ABD'nin soğukkanlı ancak dürüst ilişkiler çerçevesinde hareket etmesi ve bu işe sınırlı ölçüde karışmasını öneren bir başka politika pek desteklenmiyor. Askerlerin hakimiyetindeki Guatemala ve El Salvador hükümetlerinde, Nikaragua'ya karşı siyasal bir tepki yaratmayı denemek konusunda da fazla iyimserliğe yer yok. Bölgede olaylar ABD'nin çıkarları aleyhine gelişiyor gibi görünüyor; zaten böyle si politikalarla durumda bir iyileşme sağlamak mümkün değildir.

Uygulanabilir Bir Seçenek

ABD için tek uygulanabilir seçenek, yeni Nikaragua hükümetinin yeniden imar çalışmalarını desteklemek ve geçmişte Somoza'lar ile sürdürülen müşteri-devlet ilişkilerini yeniden canlandırma düşüncesini bir kenara bırakmaktır. Bu konulara vakıf olanların umudu, Nikaragua'nın ABD'ye düşman devletlerin¹⁸ hakimiyeti altına girmesinin önlenmesi ve Nikaragua'nın gücünün, komşusu ülkelerdeki devrimci hareketlerin olanaklarını desteklemekten çok, kendi iç sorunları üzerinde odaklaşmasının sağlanmasıdır.

Bu politikayı gereği gibi uygulama çabaları, şu güne kadar başarılı olmuştur. Nikaragua büyükelçisi Lawrence Pezzule gibi Amerikan yetkilileri, resmi demecülerle Kongre'deki açıklamalarında, basın özgürlüğünün sağlanması, ölüm cezasının kaldırılması, yönetimin dürüstlüğü ve idealizmi gibi, daha çok yeni rejimin olumlu yönlerini vurguladılar. Yüksek düzeydeki Nikaragua yöneticilerin ABD'ye yönelik eleştirilerinin, Amerikalılarda yaratabileceği tepkiler, aceleyle yer vermeksizin, ihtiyatla yumuşatıldı. Ve nihayet, yönetim de asıl sorunu görüşmeye başladı; Nikaragua'ya hatırı sayılır ölçüde yardım akıtıldı.

Çok yanlı kuruluşlar aracılığıyla, daha geniş kapsamlı yardım programları üzerinde çalışılıyor ya da bu çalışmalar yönlendiriliyor. Bunların hepsi onaylanırsa bile, Nikaragua'nın vahim ihtiyaçlarını karşılamaya yetmez. Somoza ve adamları, iktidardaki son haftalarında güçleri yettiği kadarını çaldılar, kaldırıp götürmediklerini de tahrip ettiler. 100 milyon doların üstündeki zarar, endüstri ve ticaret sektörünü yıktı. Merkez Bankası'ndaki yabancı dövizin miktarı 3,5 milyar dolara kadar düştü ve Somoza'dan geriye 1,54 milyar dolarlık akıl almaz bir uluslararası borç kaldı.

Kaynaklar

Bu borçları karşılayacak kaynaklar gerçekten sayılı. Cananıcı bir önem taşıyan pamuğun üçte birinden azı ekilebildi. Kahve ekimi biraz daha iyi durumda, ancak önümüzdeki ay başlaması gereken hasat için para bulunamıyor. Son olarak, Nikaragua'da çoğulcu bir toplum doğması umudu özel sektörün hayatta kalmasına bağlıyken, bu sektör fiilen iflas etmiş du-

rumda. Bu, çok önemli bir sorun ortaya getiriyor, çünkü şimdi uygulan programla yönetimin böylesi bir nüfusa doğrudan yardım akıtması olanaksız.

ABD yönetimi şimdilik barış içinde görünen Nikaragua'da el çabukluğu ile siyasal oyunlar çevirirken, El Salvador'da devrim tehlikesi Amerikalıların dikkatini çekiyor. Öykü hemen hemen bir öncekinin aynı. Uzun yıllardır is başında olan askerî idarenin yanlış yönetimi ve seçim hileleri, her ne pahasına olursa olsun, ayrıcalıklarını korumaya azimli, aşırı tutucu kent oligarşisince onaylanagelmiş. Sonuç ise, kutuplaşmış, her an patlamaya hazır, günümüzdeki durumdur.¹⁹

El Salvador'da hergün ortalama 4 kişi öldürülüyor. Bu cinayetlerin yaklaşık %80'ini sağcı teröristler'e hükümet kuvvetleri işliyor. Hükümetin borçları dağlar gibi birikiyor ve sermaye göçü giderek hareketleniyor.

Hemen hemen tüm ülke halkının bir tek egemen aileye ve onun taraftarlarına karşı başkaldırdığı Nikaragua'nın aksine, El Salvador'da, anlaşılabilir, klâsik tipte bir sınıf savaşı patlak verecek. Olum'uya doğru gelişmeler hayli uzak görünüyor.

Gerçekte, bu ay içinde gerilim öylesine yüksek bir noktaya ulaştı ki, hükümet beklenmedik bir karar alarak, Bağımsızlık Günü kutlama törenlerini iptal etti. Eşit ölçüde telaş içinde olan ABD Dışişleri Bakanlığı, kaçınılmaz patlamanın yönünü saptırmak amacıyla, en becerikli sorun-çözücü adamlarından, Büyükelçi William Bowdler'i El Salvador'a bir dizi ziyaretler yapmaya gönderdi.

Bowdler'in El Salvador Devlet Başkanı Carlos Humberto Romero ile yaptığı görüşmeler, başkanın, gelecek yıl hâka açık parlamento ve belediye seçimleri yapılması, siyasal sürgünlerin ülkelerine dönmelerine izin verilmesi ve Amerika-ülkeleri İnsan Hakları Komisyonu'nun davet edilmesini kabul etmesiyle sonuçlandı.

Şiddet

Orta Amerika işleriyle ilgilenen pekçok kişi, El Salvador'da çıkabilecek bir iç savaşı savuşturabilme konusunda, görülenin gerisinde, ancak çok zayıf bir umut besleyebiliyor.²⁰ Romero'nun yönetimi temelinde zayıf ve güçsüz, aşırı sağcıların sızmalarını ve kendi güvenlik kuvvetlerini denetlemekten aciz. Dahası, Romero aşırı sağcı bir darbenin çok muhtemel olduğunu²¹ da görüyor ve bu nedenle de herhangi bir dişe dokunur siyasal ya da ekonomik değişikliğe yanaşmıyor.

Sorunlar bununla da bitmiyor. El Salvador'un kuzeyinde yer alan ve Meksika ile güneyden komşu olan Guatemala'da kaynayan bir kazan. Tırmanan şiddet ve hükümet baskısı, giderek kötüleşen bu durumu değiştirecek ivedi çabalar sarfedilmediği takdirde, bir erken kutuplaşmanın çekirdeklerini taşıyor. Guatemala'nın ekonomik durumu, en azından uluslararası düzeyde, El Salvador'dan bir hayli iyi olmasına ve iç politika henüz aşırı ölçüde kutuplaşmamasına rağmen, yıllardır ezilmiş kızılderiili çoğunluk halk giderek huzursuzlaşıyor.

Guatemala'dan söz ederken, Vaky şunları kaydediyor: «Dışişleri hakanlığı yetkilileri, önümüzdeki aylarda bu ülkede hiçbir bunalım beklemiyor ve gerçekte,

buraya yönelik çabalarımız, El Salvador ve Nikaragua için sarfettiklerimizden daha az acil bir nitelik taşıyor.» Maaşafih, bu yıl Carter'ın, tecrübeli bir diplomat olan, Frank V. Ortz'i ABD'nin yeni Guatemala büyükelçisi olarak ataması, yönetimin buradaki durumu ciddiye aldığıni gösteriyor.

Orta Amerika'daki karmaşanın orta yerinde, iyimser olmak için de birkaç neden var. Kosta Rika ve Honduras. ABD'nin diplomatik çabaları için umut dolu görünüm'er sergiliyor.

Kosta Rika, serbest seçimle işbaşına gelmiş bir hükümete sahip tek Orta Amerika ülkesi. Ülke-içi şiddet olayları en düşük düzeyde ve belki de en önemli unsur, bu ülkenin bir ordusunun olmaması. Yine de bazı sorunlar var: Nikaragua'daki çatışma, bu ülkenin gereğinden fazla yayılmış ekonomisini ciddi biçimde zorladı. Buna ek olarak, işçilerin giderek artan saldırıganlığı, siyasetin barışçı yollarla yürütülmesi geleneğini tehdit ediyor. Günümüzdeki durum pekçok Kosta Rikalıyı korkutuyor; sermaye göçünün ilk işaretleri görülmeye başlandı bile.

Amerikan yönetiminin yıllar boyu Kosta Rika'yı çantada keklik diye gördükten sonra, bu ülkenin demokratik sistemini korumak için, daha etkin destek ve parasal yardım sağlamanın zorunlu olduğunu yavaş yavaş idrak etmeye başladığını gösteren belirtiler var.

Honduras Orta Amerika'da önümüzdeki yıl'arda gelişecek bir siyasal model oluşturabilir. Honduras silâhli kuvvetleri geleneksel olarak biraz ılımlı ve reformlara açık görünmüştür. Ulusun aşırı yoksulluğuna rağmen şiddet görece düşük bir düzeyde kaldı. Ülke de tüm hizip'er birbirleriyle görüş alış-verişi yapmaya fiilen devam ediyor. Silâhli kuvvetler, ülkeyi sivil yönetime döndürmek amacıyla, gelecek Nisan ayında seçim yapılmasını planlamış bulunuyor.

Akıllıca bir tutum takındığı pek seyrek görülen Carter yönetimi, Honduras'taki seçimlerin, gizli sorunlarla bir buna'ıma dönüşmeden, nasıl uğraşılması gerektiği konusunda, bir fırsat yarattığını kavramış görünüyor. Honduras'ta siyasal evrim, temel toplumsal reformlar ve ekonomik ilerlemeyle beslenebilirse, o zaman, bölgedeki ülkelerin hepsinde ortak sorun o'an şiddeti önlemekle kalmaz, sergilediği örnek, komşu ülkelere cesaret ve ilham bile verebilir. Dışişleri Bakanlığı bu noktayı açıkça görüyor. Vaky, Honduras'ın «Orta Amerika'da doğacağını umduğumuz köprü-kurucu sürecin merkezi» olduğunu savunuyor.

Fakat, Honduras'ın içerdiği vaatlerin anlamlı bir gerçeklik kazanabilmesini zorlaştıran ciddi engeller var. Nisan seçimleri yalnızca yapılmakla kalmamalı, bu seçimler görece dürüst de olmalı — bu Honduras'taki güçlü unsurların karşı çıkacakları bir noktadır.

Temel Reform

Dahası, bu seçimleri kazanan yönetim mutlaka, şimdiye kadar yanaşmadığı, temel bir reform yapılacağı, ulusal gelişmenin sağlanacağı konusunda güvence vermelidir.

Bütün bunlar olurken, ABD yeni doğan demokrasi lere mutlaka yardım etmeli, onları desteklemelidir. Kongre, seçimlerin sonucu ne olursa olsun, Amerikan

yardımlarını 1981'den sonra da devam etmesi için yardımcı olmalıdır. Honduras konusunda umutlu olmak için nedenlerimiz var ama orada, zaman giderek azalıyor. Şu andaki çıkar ve fırsat'ardan yararlanmayı beceremezsek, bu başarısızlık, bu ulusu yalnızca, son günlerde El Salvador ve Guatemala'nın başına belâ

olan türden, feci ayaklanmalara sürükleyecektir.

Amerikan yönetimi Honduras'ta bu tür olayların patlak vermesine izin verirse, Orta Amerika'da kutuplaşma ve çatışmayı defetmek için pek az umut kalacak ve ABD bölgedeki nüuzunu hemen tümüyle yitirecektir.

¹ Milliyet, 21 Ekim 1979.

² Milliyet, 26 Ekim 1979.

³ Gamma Press ajansının haberi.

⁴ Milliyet, 27 Ekim 1979.

⁵ Milliyet, 3 Kasım 1979.

⁶ Cumhuriyet, 8 Kasım 1979.

⁷ aynı haber.

⁸ Cumhuriyet, 24 Ekim 1979.

⁹ Hürriyet, 7 Kasım 1979.

¹⁰ Cumhuriyet, 5 Kasım 1979.

¹¹ Milliyet, 3 Kasım 1979.

¹² Günaydın, 5 Kasım 1979.

¹³ Cumhuriyet, 7 Kasım 1979.

¹⁴ Reuters ajansının, feshedilen parlamento üyelerinden bazılarının, Natusch'un kendileriyle görüştiği yolundaki ifadelerine dayanarak verdiği haber.

¹⁵ Hürriyet, 7 Kasım 1979.

¹⁶ Richard Millet, Güney İllinois Üniversitesi'nde

tarif profesörüdür, Orta Amerika üzerine pek çok eser vermiştir. Son kitabı, bir başka meslekdaşı ile birlikte yazdığı, «The Restless Caribbean» (Huzursuz Karayip)dir. Millet, ABD Dışişleri Bakanlığına sık sık danışmanlık yapmaktadır, ayrıca Orta Amerika ülkelerini kapsayan bir araştırma gezisinden yeni dönmüştür. Millet, bu makaleyi Los Angeles Times için yazmıştır. (International Herald Tribune'un notu.)

¹⁷ «Caldron Bubbles in Central America», Richard Millet, International Herald Tribune, 26 Eylül 1979.

¹⁸ Burada özellikle Küba kastediliyor olmalı.

¹⁹ Bilindiği gibi, bu makalenin yazıldığı sırada El Salvador'daki sağcı cunta henüz darbe yapmamıştı.

²⁰ Yeni yönetimin ılımlı tutumu, bir iç savaşı, şimdilik, ertelemiş görünüyor. Yine de gelecek için kesin seyler söylenemez.

²¹ Nitekim, Millet'in Romero'ya ilişkin bu yorumu doğru çıktı.